

Michael Hudson: Slovník neoliberalní diplomacie v dnešní nové studené válce

- CZ24 News | 28. září 2021

Pan Soros se veřejně rozčiluje nad tím, že na Číně nemůže vydělat tolik peněz, kolik se mu podařilo vydělat po rozdělení a privatizaci Sovětského svazu. Dne 7. září 2021 George Soros ve svém druhém mainstreamovém úvodníku během jednoho týdne vyjádřil své zděšení nad doporučením společnosti BlackRock, největšího světového správce aktiv, aby finanční manažeři ztrojnásobili své investice v Číně. Tvrdil, že takové investice by ohrozily národní bezpečnost USA tím, že by pomohly Číně, a pan Soros zesílil svou obhajobu amerických finančních a obchodních sankcí.

Čínská politika formování trhů tak, aby podporovaly celkovou prosperitu, namísto toho, aby se ekonomický přebytek soustředil v rukou korporátních a zahraničních investorů, představuje existenční hrozbu pro americké neoliberální priority, vysvětluje. Program prezidenta Si „Společná prosperita“ „usiluje o snížení nerovnosti rozdělením bohatství bohatých mezi široké vrstvy obyvatelstva. To nevěští nic dobrého pro zahraniční investory“. [1] Pro neoliberaly je to kacírství.

Pan Soros kritizuje „náhlé zrušení nové emise čínské skupiny Alibaba Ant v listopadu 2020“ a „vykázání výukových společností financovaných USA z Číny“ a vyzdvihuje spoluzakladatele společnosti Blackstone Stephena Schwarzmana (Všimněte si, že Blackstone pod Schwartzmanovým vedením nelze zaměňovat s BlackRockem pod vedením Larryho Finka) a bývalého prezidenta Goldman Sachs Johna L. Thorntona za to, že se snaží dosáhnout finančních výnosů pro své investory, místo aby se k Číně chovali jako k nepřátelskému státu a hrozcímu protivníkovi ve studené válce:

Iniciativa společnosti BlackRock ohrožuje národní bezpečnostní zájmy USA a dalších demokratických zemí, protože peníze investované v Číně pomohou podpořit režim prezidenta Si ... Kongres by měl přijmout právní předpisy, které by zmocnily Komisi pro cenné papíry a burzy k omezení toku finančních prostředků do Číny. Tato snaha by měla mít podporu obou stran.

Deník The New York Times zveřejnil významný článek, v němž definoval „Bidenovu doktrínu“ tak, že „Čína je pro Ameriku existenčním konkurentem, Rusko narušitelem, Írán a Severní Korea šířiteli jaderných zbraní, kybernetické hrozby se neustále vyvíjejí a terorismus se šíří daleko za hranice Afghánistánu“. Proti těmto hrozbám článek vykresluje strategii USA jako představitele „demokracie“, což je eufemismus pro země s minimálními vládami, které přenechávají ekonomické plánování finančním manažerům z Wall Street, a infrastrukturu v rukou soukromých investorů, která není poskytována za dotované ceny. Země omezující monopoly a s tím související dobývání renty jsou obviňovány z autokracie.

Problém je samozřejmě v tom, že stejně jako se Spojené státy, Německo a další země staly v 19. a 20. století průmyslovými velmocemi díky státům podporované infrastruktuře, progresivnímu zdanění a antimonopolní legislativě, vedlo odmítnutí těchto politik po roce 1980 k ekonomické stagnaci 99 procent obyvatelstva zatíženého dluhovou deflací a rostoucí rentiérskou reží placenou finančnímu, pojišťovacímu a realitnímu sektoru (FIRE). Číně se daří díky tomu, že se řídí přesně tou politikou, díky níž zbohatly bývalé přední průmyslové země, než onemocněly neoliberální financializační chorobou. Tento kontrast podněcuje směřování článku, obsažené v jeho shrnutí toho, co se, jak doufá, stane Kongresem podporovanou Bidenovou doktrínou eskalace nové studené války proti neoliberalizovaným ekonomikám, stavějící proti sobě liberálně-demokratický imperialismus sponzorovaný USA a zahraniční socialismus:

Minulý měsíc pan Blinken varoval, že Čína a Rusko „veřejně i v soukromí argumentují, že Spojené státy jsou v úpadku – takže je lepší se přidat k jejich autoritářským vizím světa než k naší

demokratické.[2]

Pan Soros viděl, že konec studené války otevřel jemu a dalším zahraničním investorům cestu k využití „šokové terapie“, která jim poskytla snadný úlovek v Rusku, a následná mnohem rozsáhlejší asijská krize v roce 1997 byla příležitostí ke skupování nejlukrativnějších výnosných aktiv. Vadí mu, že prezident Si nenapodobuje Borise Jelcina a nenechává v Číně vzniknout klientskou kleptokracii, která by rozkrájela ruskou ekonomiku – díky čemuž se ruská burza stala na několik let, 1995-97, miláčkem světa.

Hned po asijské krizi přijala administrativa Billa Clintona Čínu do Světové obchodní organizace, čímž americkým investorům a dovozcům umožnila přístup k levné pracovní síle, která byla schopna podbízet se americké průmyslové práci. To pomohlo zastavit růst amerických mezd, zatímco Čína využívala zahraniční investice jako prostředek k modernizaci svých technologií a pracovní síly, aby se stala ekonomicky soběstačnou. Nedovolila, aby se její měnový systém nebo společenské uspořádání staly finančně závislými na „tržích“ fungujících jako nástroje americké kontroly, v což pan Soros doufal, když začal do Číny investovat.

Čína si od počátku uvědomovala, že její důraz na udržení kontroly nad svou ekonomikou – její řízení s cílem podpořit celkovou prosperitu, nikoli obohatit klientskou oligarchii, která by stála v čele zahraniční investorské třídy – vyvolá politický odpor amerických ideologů z dob studené války. Čína proto hledala spojence na Wall Street, kde nabízela ziskové příležitosti pro Goldman Sachs a další investory, jejichž vlastní zájmy je skutečně vedly k odporu vůči protičínské politice.

Úspěch Číny však vedl k vytvoření takového počtu miliardářů, že se nyní snaží omezit nadměrné bohatství. Tato politika prudce snížila ceny předních čínských akcií, což přimělo pana Sorose, aby varoval americké investory, aby se vyplatili. Doufá, že to Čínu přiměje k tomu, aby se vzpamatovala a zvrátila svou politiku zvyšování životní úrovně na úkor posílání svých ekonomických zisků americkým a dalším zahraničním investorům.

Skutečnost je taková, že Čína k rozvoji nepotřebuje americké ani jiné zahraniční peníze. Čínská lidová banka dokáže vytvořit všechny peníze, které domácí ekonomika potřebuje, zatímco její exportní obchod ji již zaplavuje dolary a tlačí její směnný kurz vzhůru.

John McCain charakterizoval Rusko jako čerpací stanici s atomovými bombami (a opomněl přitom, že je nyní největším světovým vývozcem obilí, který již není závislý na dodávkách potravin ze Západu – především díky obchodním sankcím podporovaným Spojenými státy). Následným obrazem jsou Spojené státy jako financionalizovaná a monopolizovaná ekonomika s atomovými bombami a kybernetickými hrozbami, které hrozí, že se stanou zkrachovalým státem jako starý Sovětský svaz, ale hrozí, že s sebou strhnou celou světovou ekonomiku, pokud ostatní země nebudou dotovat jejich zadluženou ekonomiku nové studené války.

Spojené státy, které se prezentují jako přední světová demokracie navzdory své finanční oligarchii doma a podpoře klientských oligarchií v zahraničí, posílily svou finanční moc po hypotečním a bankovním podvodu v roce 2008.

Tvorba politiky a rozdělování zdrojů přešly z rukou smysluplné volební politiky do rukou finančního, pojišťovacího a realitního sektoru (FIRE) a toho, co Ray McGovern nazval MICIMATT – vojensko-průmyslového-kongresového-zpravodajského-mediálního-akademického-think-tank komplexu, včetně velkých nadací a nevládních organizací. Tyto instituce usilují o soustředění příjmů a bohatství v rukou oligarchie sektoru FIRE, stejně jako římský senát blokoval reformy pomocí práva veta nad lidovou legislativou a evropské horní komory parlamentu, jako je britská Sněmovna lordů, používaly podobnou škrtící moc, aby se bránily vládní kontrole ve veřejném zájmu.

Vzestup neoliberalismu sponzorovaného USA znamená, že boj 19. století za osvobození trhů od dravého finančního parazitismu sponzorujícího rentiéry selhal. Tento neúspěch je oslavován jako vítězství právního státu, demokracie, vlastnických práv a dokonce i volného trhu nad pravomocí veřejné moci regulovat soukromou honbu za bohatstvím. Integrace globální ekonomiky podél unipolárních linií umožňující finančním zájmům USA a spřátelených ekonomik NATO přivlastňovat si nejvýnosnější a nejvíce zisková aktiva cizích zemí je idealizována jako přirozený vývoj civilizace, nikoli jako cesta k neoliberálnímu nevolnictví a dluhovému peonátu ztělesněnému v tom, co američtí představitelé nazývají právním státem.

Co je to právní stát?

Spojené státy se odmítají připojit k Mezinárodnímu soudnímu dvoru nebo k jakékoli mezinárodní organizaci, v níž nemají právo veta. A jednoduše odstupují od mezinárodních smluv a dohod, které podepsaly, pokud se jejich zájmové skupiny domnívají, že již neslouží jejich zájmům. Taková byla politika USA vždy, od mnoha smluv s indiánskými kmeny, které porušil Andrew Jackson a jeho nástupci, přes americko-sovětské dohody ukončující studenou válku v roce 1991, které porušil Bill Clinton, až po smlouvu o zrušení sankcí vůči Íránu, kterou porušil Donald Trump. Tato politika zavedla do světového diplomatického slovníku nový termín, který popisuje americkou diplomacii: neschopná dohody.

Evangelistická neokonská administrativa George W. Bushe, fakticky řízená jeho viceprezidentem Dickem Cheneyem, se řídila zásadou, že „nyní jsme impériem, a když jednáme, vytváříme svou vlastní realitu“. [3] Aby bylo možné tuto realitu vnutit ostatním zemím, jsou americké „zpravodajské informace“ vybírány, vymyšleny nebo cenzurovány tak, aby vytvářely zdání jakékoliv reality, o níž se má za to, že v daném časovém okamžiku slouží zájmům USA. Minulá i současná realita je předefinována podle libosti, aby poskytla vodítko pro jednání. Cokoli diktuje americká diplomacie, je prohlašováno za odraz právního státu, což Spojeným státům dává právo určovat, co je legální a co ne, když uvalují hospodářské a vojenské sankce na země, které se neřídí proamerickou politikou. Výsledný diktát stanovující právo je vždy zabalen do rétoriky volného trhu a demokracie.

Co je to volný trh?

Pro klasické ekonomy bylo cílem reforem 19. století nahradit politickou moc rentiérské třídy demokratickou mocí, která by umožnila vytvářet státní politiku, jež by buď zdanila pozemkovou rentu a další ekonomickou rentu, nebo by převzala (vrátila) půdu, přírodní zdroje a přirozené monopoly, jako je doprava, komunikace a další základní infrastrukturní potřeby, do veřejného vlastnictví. Svobodný trh byl definován jako trh bez ekonomické renty – pozemkové renty, kterou ukládali dědicové feudální třídy válečných vlastníků, jejichž ekonomická role byla čistě těžební, nikoliv výrobní. Renta z přírodních zdrojů měla patřit do veřejného vlastnictví jako národní dědictví a monopolní rentě mělo být zabráněno tím, že přírodní monopoly zůstanou ve veřejném vlastnictví, nebo budou pevně regulovány, pokud budou privatizovány.

Protiklasická reakce 20. století převrátila koncept volného trhu ve stylu orwellovského doublethinku, aby vytvořila trh „volný“ pro zájemce o rentu, kteří si mohou vydělávat na rentách za obědy zdarma. Výsledkem je rentiérská ekonomika, v níž jsou půda, přírodní zdroje a přírodní monopoly privatizovány a v pravý čas financionalizovány, aby se renta proměnila v tok úrokových plateb finančnímu sektoru, neboť ekonomika je zadlužována, aby si mohla dovolit rentiérskou režii a dluhem financovanou inflaci cen aktiv přinášejících rentu.

„Svoboda“ těchto trhů spočívá ve svobodě od vlád, které mohou odvádět daně z ekonomické renty a regulovat ceny tak, aby omezily čerpání renty. Exponenciální růst nezaslouženého rentiérského příjmu a bohatství v rukou určitého sektoru odvádí příjem od „skutečné“ výrobní a spotřební

ekonomiky.

Pokud jde o volný obchod, Spojené státy si rovněž ponechávají právo uvalovat cla podle své vůle (eufemisticky nazývané „spravedlivý obchod“) a ukládat pokuty a sankce, aby zabránily společností volně prodávat technologie do Číny. Cílem je soustředit technologické monopoly v rukou USA. Jakékoli „šíření“ technologií (s nimiž se zachází podobně jako s jadernými zbraněmi jako s otázkou národní bezpečnosti) je považováno za „nespravedlivé“ a odporující svobodě USA kontrolovat světový obchod a investiční vzorce ve vlastním zájmu.

Tento pokus o prosazování „volného trhu“ a „spravedlivého obchodu“ je obhajován tvrzením USA, že chrání demokracii před autokracií a že zasahují po celém světě, aby podpořily členy Svobodného světa, kteří jsou ipso facto definováni jako demokratičtí jen proto, že jsou spojenci USA. Dnešní nová studená válka je především o udržování a rozšiřování takového „volného trhu“ v zajetí USA silou, počínaje převratem Henryho Kissingera v Chile s cílem nastolit „volný trh“ chicagského typu a konče převraty Hillary Clintonové na ukrajinském Majdanu a v Hondurasu a jejím zničením Libye a zavražděním Kaddáfího za podpory NATO.

Co je to demokracie?

Aristoteles napsal, že mnoho ústav se navenek jeví jako demokratické, ale ve skutečnosti jsou oligarchické. Demokracie byla vždy klamným eufemismem pro oligarchii, která se proměnila v dědičnou aristokracii. Demokracie mají tendenci se vyvíjet v oligarchie, protože věřitelé vyvlastňují dlužníky („právní stát“ zaručuje hierarchii „vlastnických práv“ s nároky věřitelů na vrcholu právní pyramidy).

Směřování k demokratickým politickým reformám na přelomu 19. a 20. století mělo vytvořit trhy bez nájemného. Dynamika politické demokracie však byla řízena způsobem, který blokuje demokracii ekonomickou. Samotný význam pojmu „demokracie“ je degradován na opozici vůči vládní moci, která má jednat proti oligarchickému rentiérskému jednomu procentu ve prospěch 99 procent. Výsledná parodie na demokratický volný trh slouží k blokování politických pokusů o využití veřejné moci k prosazování zájmů všech námezdně pracujících obyvatel a vlastně i samotné průmyslové ekonomiky k avizovanému rozkrádání finančních aktiv a zadlužování trhů.

V jazyce mezinárodní diplomacie se slovo „demokratický“ stalo označením pro jakýkoli proamerický režim, od pobaltských kleptokracií až po vojenské diktatury v Latinské Americe. Země, které využívají státní moc k regulaci monopolů nebo ke zdanění rentiérských příjmů, jsou odsuzovány jako „autokratické“, i když mají zvolené hlavy státu. V této nové orwelllovske rétorice mezinárodní diplomacie byl kleptokratický ruský režim Borise Jelcina demokratický a přirozený krok k zastavení korupce a vylidňování byl nazván „autokracií“.

Co je to autokracie a autoritářství?

Zahraniční kroky na obranu proti americkému finančnímu převzetí a sponzorování klientských oligarchií jsou odsuzovány jako autoritářské. V diplomatickém slovníku USA se „autokracií“ rozumí vláda, která chrání zájmy vlastního obyvatelstva tím, že se brání finančnímu převzetí přírodních zdrojů, základní infrastruktury a nejlukrativnějších monopolů ze strany USA.

Všechny úspěšné ekonomiky v historii byly smíšenými ekonomikami veřejného a soukromého sektoru. Správnou úlohou vlády je chránit ekonomiku před vznikem rentiérské oligarchie, která by polarizovala ekonomiku na úkor širokých vrstev obyvatelstva. Tato ochrana vyžaduje, aby vláda měla kontrolu nad penězi a úvěry, půdou a přírodními zdroji, základní infrastrukturou a přirozenými monopoly.

Právě oligarchie autokraticky blokuje reformy, které by překonaly jejich snahu o získání renty tím, že by základní potřeby a infrastruktura zůstaly ve veřejném vlastnictví. Pro zmatení chápání obviňovala římská oligarchie sociální reformátory z „usilování o královskou moc“, podobně jako řecká oligarchie obviňovala reformátory z usilování o „tyranii“ – jako by jejich reformy měly sloužit pouze k osobnímu prospěchu, nikoli k podpoře všeobecné prosperity. Výsledný orwellovský doublethink je vetkán do rétoriky neoliberalismu.

Co je neoliberalismus?

Neoliberalismus je exponenciálně se rozvíjející finanční dynamika, jejímž cílem je soustředit nejziskovější a nejvýnosnější světové zdroje v rukou finančních manažerů, především ve Spojených státech a jejich klientských oligarchiích, které působí jako prokonzulové nad zahraničními ekonomikami.

Liberální masmédiá, akademická obec a lobbistické instituce typu „think tank“, politické nadace a nevládní organizace sponzorují výše popsanou rétoriku o volném trhu, aby vytvořily nástroje pro únik kapitálu, praní špinavých peněz, daňové úniky, deregulaci a privatizaci (a korupci, která je se vznikající kleptokracií spojena). Neoliberalní doktrína vykresluje všechny veřejné kroky na ochranu obecné prosperity před břemenem rentiérské režie jako autoritářskou autokracii „zasahující“ do vlastnických práv.

Co jsou to vlastnická práva?

V dnešních financionalizovaných ekonomikách „vlastnická práva“ znamenají přednostní právo věřitelů na exekuci bydlení, pozemků a dalšího majetku dlužníků. (Ve starověku to zahrnovalo osobní svobodu dlužníků odsouzených k dluhovému otroctví vůči svým věřitelům.)

Světová banka prosazovala tato věřitelsky orientovaná vlastnická práva z bývalého Sovětského svazu do latinskoamerických domorodých komunit s cílem privatizovat dosud komunální nebo veřejný majetek, včetně pozemků obývaných squatterry nebo místními komunitami. Myšlenka spočívá v tom, že jakmile je komunální nebo veřejný majetek privatizován jako individuální právo, může být dán do zástavy jako záruka za půjčky a řádně propadnout nebo prodán pod ekonomickým nátlakem.

Výsledkem je koncentrace majetku v rukou finančního sektoru. To pak nevyhnutelně vede k neúspěšné ekonomice plné úsporných opatření.

Co je to neúspěšná ekonomika?

Ekonomiky selhávají kvůli rostoucí moci partikulárních zájmů, především v sektoru financí, pojištění a nemovitostí (FIRE), které kontrolují většinu aktiv a bohatství ekonomik. Selhávající ekonomika je taková, která nemůže expandovat, obvykle v důsledku toho, že ji zatěžuje rostoucí rentiérská režie v podobě pozemkové renty, renty z přírodních zdrojů a monopolní renty, protože finanční sektor nahrazuje demokraticky zvolené vlády jako centrální plánovač a rozdělovatel zdrojů.

Sektor FIRE je symbiózou financí a nemovitostí spolu s pojištěním. Jeho podnikatelský záměr zahrnoval vysoce politický rozměr usilující o centralizaci kontroly nad tvorbou peněz a úvěrů v dědičných soukromých rukou a o přeměnu této ekonomické renty. „osvobozenou“ od daní, veřejných výběrů či regulací, na tok úroků. Důsledkem poskytování úvěrů především kupcům aktiv, která jsou dávana do zástavy jako záruka za úvěry, není vytváření nových výrobních prostředků, ale nafukování cen již existujících aktiv.

Výsledné zisky finančního kapitálu se staly nejjednodušším způsobem, jak získat majetek, který má

podobu nároků na ekonomiku, jež vybírají rentu, nikoliv nových výrobních prostředků, které by podpořily „skutečnou“ ekonomickou prosperitu a růst životní úrovně.

Financionalizované ekonomiky jsou odsouzeny k tomu, aby se staly zkrachovalými státy, protože exponenciálně rostoucí expanze dluhu, který se hromadí se složeným úrokem, plus vytváření nových úvěrů a „kvantitativní uvolňování“ daleko převyšuje základní tempo růstu ekonomiky, která produkuje zboží a služby, aby toto břemeno unesla. Tato finanční dynamika hrozí, že se USA a jejich satelitní ekonomiky stanou zkrachovalými státy.

Základní otázkou je, zda se západní civilizace sama nestala neúspěšnou civilizací vzhledem k tomu, že její právní systém a pojetí vlastnických práv má kořeny v oligarchickém Římě. Polarizovaná ekonomika Říma vedla k době temna, z níž se Řím vzpamatoval vypleněním Byzance a následně Východu a novým dobytím Nového světa a východní a jižní Asie. V posledních dvaceti letech to byl především socialistický růst Číny, který udržoval prosperitu Západu. Tato dynamika je však odmítána a odsuzována jako existenční hrozba právě proto, že jde o úspěšný socialismus, nikoli o neoliberální vykořisťování.

V minulých dobách se vždy našla nějaká část zeměkoule, která přežila a pokračovala dál. Super dekadence však nastává, když je celý svět stahován ke dnu společně, přičemž žádný region není schopen odolat polarizující a zbídačující rentiérské dynamice, kterou vnucuje militarizované imperiální jádro. Po vzoru USA se Západ odřízne od přežití. Odmítnutí neoliberalismu Čínou a dalšími členy Šanghajske organizace pro spolupráci (ŠOS) naráží na obchodní a finanční sankce USA, jejichž sebezničujícím účinkem je, že je dohání ke společnému vytvoření státního regulačního systému („autokracie“), který by odolal dolarizaci, financionalizaci a privatizaci. Proto jsou izolovány jako existenční hrozba pro dynamiku neoliberální rentiérské dekadence.

Alternativa

Nemusí to tak ovšem být. Čína se brání nejen produktivní průmyslovou a zemědělskou ekonomikou, kterou její socialistická vláda sponzoruje, ale i vůdčí koncepcí fungování ekonomiky. Čínští ekonomičtí manažeři mají k dispozici klasické koncepty hodnoty, ceny a ekonomické renty, které rozlišují vydělané příjmy od nevydělaných a produktivní práci a bohatství od neproduktivních a dravých finančních a rentiérských majetků.

To jsou koncepty potřebné k povznesení celé společnosti, tedy 99 procent, a ne jen jednoho procenta. Neoliberální reakce po roce 1980 je však ze západního ekonomického slovníku a akademických osnov vyřadila. Současná ekonomická stagnace, dluhová zátěž a uzamčené nulové úrokové sazby jsou politickou volbou Západu, nikoliv produktem nevyhnutelného technologického determinismu.

Michael Hudson je americký ekonom, profesor ekonomie na University of Missouri-Kansas City a výzkumný pracovník Levyho ekonomického institutu na Bard College, bývalý analytik Wall Street, politický konzultant, komentátor a novinář.

1. George Soros, „BlackRock’s China Blunder“, Wall Street Journal, 7. září 2021. ↑
2. Helene Cooper, Lara Jukes, Michael D. Shear a Michael Crowley, „In the Withdrawal from Afghanistan, a Biden Doctrine Surfaces,“ The New York Times, 5. září 2021. ↑
3. Ron Suskind, „Faith, Certainty and the Presidency of George W. Bush“, New York Times Magazine, 17. října 2004, citace stratéga Bushe a Chenea Karla Rovea. ↑

Autor: Michael Hudson

Překlad: zvedavec